

Sygn. akt I ACa 808/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta (spr.) SO del. Arkadia Wyraz-Wieczorek
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa V. K.

przeciwko Gminie (...) - (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 24 czerwca 2016 r., sygn. akt II C 351/16

1) oddala apelację;

2) odstępuje od obciążania powódki kosztami postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) na rzecz adwokata A. K. wynagrodzenie w kwocie 6 642 (sześciu tysięcy sześciuset czterdziestu dwóch) złotych, w tym 1 242 (tysiąc dwieście czterdzieści dwa) złote podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce V. K. z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Arkadia Wyraz-Wieczorek	SSA Roman Sugier	SSA Elżbieta Karpeta
----------------------------------	------------------	----------------------

Sygn. akt I ACa 808/16

UZASADNIENIE

Powódka V. K. domagała się zasądzenia od pozwanej Gminy (...) kwoty 500 000 zł tytułem zadośćuczynienia za pozbawienie przez pozwaną możliwości opuszczania domu . Powódka wskazała , że jest osobą przewlekle chorą, w 2006r. miała udar mózgu była sparaliżowana lewostronnie co uniemożliwiało jej samodzielne przemieszczanie. Powódka mieszka na drugim piętrze co uniemożliwia jej samodzielne wychodzenie z domu. Mimo podjętych starań już w 2010r. o zamianę mieszkania na mieszkanie parterowe oraz na większe, a także drugiego udaru powódka zmuszona była do zamieszkiwania na II piętrze.

Pozwana Gmina (...) wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia.

Powódka na podstawie umowy najmu z pozwaną zajmuje lokal mieszkalny położony w B. przy ulicy (...). Jest to pokój z kuchnią w tzw. starym budownictwie. Mieszkanie powódki ma łazienkę, ogrzewane jest piecem węglowym. Razem z powódką w tym mieszkaniu mieszkają 3 psy, które powódka wyprowadza na dwór. Powódka pismem, które wpłynęło do pozwanej w dniu 4 grudnia 2015r. zwróciła się o wyremontowanie w pierwszej kolejności lokalu mieszkalnego na parterze. Pozwana pismem z dnia 5 stycznia 2016r. udzieliła odpowiedzi, że jej obowiązkiem jest w pierwszej kolejności wyremontować lokale zamienne dla osób wykwaterowanych z budynków lub lokali ze względu na zły stan techniczny i związane z tym zagrożenie dla życia oraz zdrowia . Z uwagi na powyższe oraz ograniczone środki finansowe przeznaczone na remonty lokali pozwana poinformowała powódkę ,że brak jest obecnie możliwości przyspieszenia wykonania remontu lokalu przy ulicy (...) i umożliwienia powódce zamieszkania w tym lokalu. Z dołączonego do pozwu druku „zaopatrzenie na wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi” wynika że 30 maja 2013r. lekarz neurolog J. V. wystawiła zapotrzebowanie dla powódki na wózek inwalidzki. Powódka orzeczeniem z dnia 5 marca 2012r. (...) Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności została zaliczona do znacznego stopnia niepełnosprawności . Z uzasadnienia tego orzeczenia wynika, że w dniu 5 marca 2012r. powódka była osobą niezdolną do pracy i wymagającą w celu pełnienia ról społecznych stałej długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji

Według twierdzeń powódki w latach 2012 do 2014 nie opuszczała domu. Obecnie powódka porusza się samodzielnie, nie wymaga korzystania z wózka inwalidzkiego .

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Okręgowy wskazał, że brak jest podstaw prawnych w oparciu o reżim odpowiedzialności kontraktowej do uwzględnienia żądania zapłaty zadośćuczynienia. W przypadku odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania dłużnik odpowiada bowiem za szkodę majątkową, a nie ponosi odpowiedzialności za szkodę niemajątkową.

Natomiast gdyby podstawy prawnej poszukiwać w ramach odpowiedzialności za szkodę z tytułu czynów niedozwolonych – art. 415 k.c. i następnych, to w myśl art. 445 k.c. sąd może przyznać poszkodowanemu zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w wypadku uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. Ponadto zadośćuczynienia można żądać w razie naruszenia dobra osobistego (art. 448 k.c.).

Przesłankami odpowiedzialności deliktowej są: powstanie szkody, zdarzenie z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy oznaczonego podmiotu (czyn niedozwolony), oraz związek przyczynowy pomiędzy owym zdarzeniem a szkodą. Dla istnienia odpowiedzialności koniecznym jest kumulatywne spełnienie tych przesłanek.

Sąd Okręgowy wskazał, że skoro strony procesu łączyła umowa najmu, co oznacza istnienie uprzednio więzi prawnej pomiędzy stronami procesu, to wskazane przez powódkę zdarzenia niedokonania zamiany mieszkania na mieszkanie na parterze nie można definiować jako czyn niedozwolony, a i świadczenie odszkodowawcze nie ma w tej sytuacji charakteru głównego i pierwotnego.

Jeżeli więc warunkiem deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej jest kumulatywne spełnienie wszystkich przesłanek ją kształtujących, to brak przesłanki czynu niedozwolonego, skutkuje uznaniem roszczenia powódki, na podstawie przepisów o czynach niedozwolonych, za nieusprawiedliwione w zasadzie.

Zadośćuczynienia można żądać także w razie naruszenia dobra osobistego (art. 23 k.c., art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.). Ta odpowiedzialność uzależniona jest od trzech przesłanek - istnienia dobra osobistego, jego naruszenia oraz bezprawności działania. Ciężar udowodnienia pierwszej i drugiej przesłanki obciąża pokrzywdzonego (powoda), a trzecia objęta jest wzruszalnym domniemaniem prawnym. Jeżeli wykazane zostanie naruszenie dobra osobistego, sprawcę naruszenia uwolnić może od odpowiedzialności tylko dowód braku bezprawności, co faktycznie jest równoznaczne z wykazaniem przesłanek wyłączających bezprawność. W niniejszej sprawie strona powodowa w ogóle nie eksponowała że jej roszczenie wynika z tej instytucji prawnej. Zgodnie z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. powód już w pozwie powinien podać podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia. Nadto zgodnie z regulacją art. 6 k.c. to na powódce spoczywał również ciężar udowodnienia faktów, z których wywodziła skutki prawne. Powódka nie wskazała jakichkolwiek faktów uzasadniających żądanie zasądzenia zadośćuczynienia, jak też nie zgłosiła żadnych wniosków dowodowych zmierzających do wykazania zasadności roszczenia w tym zakresie, dlatego też Sąd Okręgowy powództwo o zapłatę kwoty 500 000 zł jako nieudowodnione oddalił.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

W apelacji od tego wyroku powódka zarzucała naruszenie przepisów prawa procesowego, a w szczególności:

- art. 232 zd. 1 w związku z art. 207 § 6 k.p.c. przez pominięcie zgłoszonych przez powódkę dowodów z zeznań świadków D. B. i świadka o imieniu E., podczas gdy zeznania te miałyby istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia;

- art. 233 § 1 k.p.c. przez pominięcie, że powódka od 2010r. telefonowała do (...) a w latach 2012 do 2014 nie opuszczała lokalu mieszkalnego, a zatem została pozbawiona wolności skutkiem zachowania pozwanego.

Zarzucała również sprzeczność ustaleń faktycznych ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym przez pominięcie, że skoro powódka nie była w stanie opuszczać lokalu mieszkalnego, a wcześniej zwracała się o zmianę jej warunków mieszkaniowych to pozwana ponosi odpowiedzialność za faktyczne pozbawienie powódki wolności i naruszenie jej dobra osobistego. Zarzucała apelująca, że pozwana za pośrednictwem swych pracowników składała powódce obietnice zmiany lokalu, które miały charakter pozorny, a brak zainteresowania pozwanej potrzebami mieszkaniowymi powódki uzasadnia ocenę zachowania pozwanej jako bezprawnego. Powódka zarzucała również naruszenie prawa materialnego, a to art. 23, 24 i 448 k.c. przez odmowę uznania, że dobro osobiste powódki – wolność zostało naruszone skutkiem zachowania pozwanej i istnieje związek przyczynowy między działaniem lub zaniechaniem pozwanej, a krzywdą odczuwaną przez powódkę.

Domagała się apelująca uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, ewentualnie zmiany wyroku przez uwzględnienie w całości żądania pozwu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja była nieuzasadniona.

Nie były uzasadnione zarzuty naruszenia prawa procesowego. Przede wszystkim nie mógł Sąd Okręgowy naruszyć art. 232 zd. 1 k.p.c. skoro zawarta jest w nim norma prawa procesowego: adresowana wyłącznie do stron (nie do sądu), nakładająca na nie obowiązek wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Powołanie w apelacji mającego pozostawać w związku z art. 232 zd. 1 k.p.c. przepisu art. 207 § 6 k.p.c. jest niezrozumiałe. Przepis ten bowiem stanowi, że Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Jak wynika z motywów Sądu Okręgowego oddalenie wniosku dowodowego

powódki o przesłuchanie świadka D. B. i świadka o imieniu E. nie było spowodowane jakkolwiek okolicznością wymienioną w cytowanym art. 207 § 6 k.p.c., lecz nastąpiło z uwagi na fakt, że okoliczności mające według tezy dowodowej wynikać z zeznań tych świadków nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Wbrew zarzutowi apelacji Sąd Okręgowy przyjął, a nie pominął, że powódka w latach 2012 do 2014 nie opuszczała lokalu mieszkalnego. Natomiast zasadnie zarzuca apelująca, że w opisanych przez Sąd Okręgowy ustaleniach faktycznych brak jest odniesienia się do twierdzeń powódki, że już od 2010r. czyniła starania o zmianę mieszkania i prowadziła w tym zakresie rozmowy telefoniczne z pracownikami pozwanej. Rozważenie czy okoliczność wcześniejszych, niż pismo powódki z 2015r. kierowane do pozwanej, starań o zmianę mieszkania ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, wymaga zauważenia, że w apelacji powódka kwestionuje ocenę zasadności jej roszczenia dokonaną przez Sąd Okręgowy wyłącznie w oparciu o przepisy o naruszeniu jej dobra osobistego w postaci prawa do wolności. Nie ulega wątpliwości, że brak możliwości opuszczenia przez powódkę mieszkania, bądź bardzo poważne trudności w opuszczeniu mieszkania wywołane były stanem zdrowia powódki, za który pozwana z pewnością odpowiedzialności nie ponosi. Także jednak przy założeniu, że stan zdrowia powódki pozwalałby jej na opuszczanie mieszkania, gdyby znajdowało się ono na parterze a nie na drugim piętrze (okoliczność ta nie została wykazana, a powódka nie podjęła w tym zakresie inicjatywy dowodowej), postawienie pozwanej zarzutu odpowiedzialności za niezrealizowanie postulatu powódki wynajęcia jej mieszkania na parterze wymagałoby stwierdzenia, że pozwana miała obowiązek uwzględnienia takiego wniosku powódki, złożonego w rozmowie (telefonicznej) z pracownikiem pozwanej. Wskazać bowiem należy, że naruszenie dobra osobistego poprzez zaniechanie wymaga ustalenia, że osoba, której zarzuca się naruszenie dobra osobistego poprzez zaniechanie, miała obowiązek działania, którego zaniechała. Wniosek taki wypływa m.in. z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2015r. w sprawie III CSK 230/14, w której Sąd Najwyższy uznał, że naruszenie dóbr osobistych nastąpiło wskutek niewykonania obowiązków zarządcy wspólnoty mieszkaniowej. W okolicznościach niniejszej sprawy powódka nie wykazała, że pozwana Gmina niewłaściwie wykonywała swe obowiązki wynikające z gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Treść pisma pozwanej z 5 stycznia 2016r. (k-16) przemawia za uznaniem, że wdrożony został tryb poprawy warunków mieszkaniowych powódki, zatem nie nastąpiło zaniechanie uwzględnienia wniosku powódki o wynajęcie jej mieszkania na parterze. Wskazane zostały również przeszkody uniemożliwiające przyspieszenie realizacji zmiany mieszkania powódki.

Z tych względów brak ustaleń Sądu Okręgowego dotyczących czasu i sposobu złożenia przez powódkę wniosku o zmianę wynajmowanego od pozwanej mieszkania nie miało dla rozstrzygnięcia istotnego znaczenia, bowiem pozwana nie mogła naruszyć dobra osobistego powódki do swobodnego poruszania się (z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z jej stanu zdrowia) przez zaniechanie uwzględnienia wniosku powódki o zmianę przedmiotu najmu.

Tym samym nie doszło również do zarzucanego w apelacji naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 23, 24 i 448 k.c.).

Apelacja jako bezzasadna, z przyczyn wyżej wskazanych podlegała zatem oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

Uwzględniając trudną sytuację życiową i materialną powódki odstąpił Sąd Apelacyjny na podstawie art. 102 k.p.c. od obciążania jej kosztami postępowania apelacyjnego.

Na podstawie § 8 pkt 7 w związku z § 4 ust. 1 i 3 oraz § 16 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2015r. poz 1801), które znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie na podstawie § 22 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przyznano pełnomocnikowi powódki, świadczącemu pomoc prawną z urzędu wynagrodzenie.

SSO(del) Arkadia Wyraz-Wieczorek . SSA Roman Sugier SSA Elżbieta Karpeta